

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — Helyi közli telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyiltér sora 1 korona

Az ellenzékét — törbe csalják...

Írta: *Kossuth Ferenc.*

Nem akarom spanyol grand módjára azt firtatni, hogy ki tette az első lépést a béke felé, mert előttem nincs utálatosabb valami, mint az, ha bármilyen személyi tekinteteket tolnak, a nemzet érdeke helyett, előtérbe.

Nem élünk a középkorban. Nem akarjuk megfordított alakban (most a béke, akkor az ütközet terén) megismételni azt, ami történt a fontenyi csatánál, — a franciák és az angolok közt — midőn a két hadsereg egymással szemben állván, a francia parancsnok oda kiáltott az angolnak: „Angol urak, önök löjjenek előbb!”

Nem tartottam tehát szerencsésnek azt az állítást, amit egy hírlapíró adott volt a miniszterelnök szájába; hogy tudniillik: a békeakciót nem ő (a miniszterelnök) és pártja, hanem az ellenzék kezdeményezte. Ugy látszik azonban, hogy a miniszterelnök is átértette ennek helytelenségét, mert félhivatalos kommuniké jelentette ki, hogy a miniszterelnök ezt nem mondta.

Ha ez az állítás nem is volna téves, még akkor sem lenne helyes. Mert a kormány felelős (nem pedig az ellenzék) a parlament tárgyalásaiért. Ha tehát a kormány valamit tesz abban az irányban, hogy a tárgyalások felfordult rendjét helyreállítsa — nem úgy téve a kísérletet, hogy még nagyobb felfordulást idézzon elő, hanem úgy, hogy lehetőleg békét csináljon — ez esetben a legegyszerűbb politikai kötelességét teljesíti s a mellett az ország kézzelfogható érdekét szolgálja.

Teljességgel nem is lehetett tehát oka a miniszterelnöknek előre holmi tiltakozásra avégből, hogy valamiképpen a kezdeményezés látszata ő rá ne tapadjon

A tényállás azonban az, hogy a békeakciót nem az ellenzék, hanem Berzeviczy Albert, a képviselőház közbizalmat élvező és köztiszteltetben álló elnöke indította meg és ezzel az elnök hivatásának felelt meg. Mert ha a képviselőháznak rendes tárgyalási menete megakad, első sorban az elnöknek hivatása az, hogy igyekezzék ezen segíteni. Az elnök a pártok felett áll és az ő helyzetéből kifolyólag nem keresi, sőt nem is szabad keresnie egyik párt számára sem a győzelmet vagy kudarcot.

Az tehát, hogy az elnök tanácskoztat velünk a kibontakozás lehetőségeiről, teljesen kifogástalan és hazafias cselekmény volt, amelyért őt csak elismerés illeti.

Az is természetes, hogy ha e tanácskozásokkal kapcsolatosan valakinek elfogadható eszméje támadt, ezt az eszmét előadta. Nem kifogásolható tehát az, hogy én előadtam és érvényre juttatni igyekeztem, mindjárt az elnöki

akció megindulása hírére azt az eszmét, hogy az 1912. évi költségvetés tüzessek a képviselőházban napirendre és amíg ez le nem tárgyalatik, szakítottassék felbe a véderőreform tárgyalása.

Hogy ezt a kormány és pártja ne kifogásolhassák, mindjárt hoz á tettem, hogy a költségvetés tárgyalását mester-séges uton nem hosszabbítanók meg és a tárgyalást rendes módon, sőt serényen igyekezzünk lebonyolítani.

Az ellen sem lehetne szerintem kifogás, hogy midőn az elnök a költségvetést tűzi napirendre a véderőjavaslat helyett, a miniszterelnök, a Ház elnökének ezt az indítványát elfogadva, ki nyilatkoztatná, hogy ezzel csakis az 1897-ik 20-ik törvényeikk 3-ik szakaszának tesz eleget és hangsúlyozná, hogy ez nem jelenti azt, hogy a véderőjavaslat visszavonatik, vagy pedig más okból felretétetik, hanem ennek tárgyalását csakis azért halasztja el a Ház, hogy az állami háztartás törvényes rendjében fennakadás ne legyen.

Ilyen kormánynyilatkozat teljesen megmentené a kormányt és a többség számára a párttekinélyt. Ezen pedig túl menni nemcsak felesleges, hanem azt áruiná el, hogy a kormányt nemcsak a párt, kintély megóvása, hanem ennél jóval több a valódi célja, amibe természetesen a ellenzék bele nem mehetne.

Igy például nem mehet bele az ellenzék abba, hogy a véderőjavaslatot általánosságban az elfogadásig juttassa, mert ez csak akkor lenne lehetséges, ha már ezelőtt meg lenne állapítható, még pedig nemcsak egy, vagy két párttal, hanem minden párttal az a feltétel-sorozat amely alatt hajlandók a pártok elállni attól, hogy a parlamentti ellentállás kivételes módjával éljenek.

Ez az előzetes megállapodás pedig oly rövid idő alatt, amilyenre szükség lenne azért, hogy a költségvetés letárgyalására az idő minimuma megmaradjon, gyakorlatilag kivihetetlennek látszik.

A költségvetés tárgyalásának napirendre tüzése éppen azért kívánatos, mert míg egyrészt enélkül az 1897-iki törvény megsértetik s az ország költségvetésképp ismét „ex-lex“ állapotba kerül, addig másrészt a költségvetés tárgyalása alatt van idő az eszmecsere folytatására s a nehéz kérdések megoldására s ezeken azután a megegyezés megkísérlésére.

A kérdés az, tanácsos-e megkísérleni azt, hogy valami békés megegyezés létrejöhesse? Ha ez tanácsos és talán belátja csaknem mindenk, hogy ezt kívánja a közérdek: akkor időt kell adni arra, hogy ez meg is történhessen. És feltétlenül úgy kell eljárni, hogy a fegyverszünetnél ne legyen győző és legyőzött, másképpen maga a fegyverszünet válik lehetetlenné.

Ezeket a feltétlen igazságokat első sorban a kormánynak kell megszívlelnie, mert a kormány felelős a közügyek

menetéért. A kormány eljárása idézi elő vagy a békés alkotmányos élet folyását, vagy pedig a kisebbség fellázadását, mely csak az erőszakkal szemben és akkor jogosult, ha nagy nemzeti érdek követeli. De ily esetben, még ha le is tagadtatnék a jogosultsága, a tény meglenne és meglesz, míg lesz magyar, aki erőszakot nem tűr és aki minden szabályok felett álló kötelességének tartja hazája jogainak megvédelmezését.

Dr Váentsik Ferenc orsz. képviselő beszámoló beszéde.

(1. folyt.)

Volt alkalmam nem régen a törvényhatóság termében önök előtt kifejtetni, hogy mi az a teher, mely az új véderőjavaslatok elfogadása esetén vállainkra nehezedik. Kifejtettem ugyanott, hogy az új törvényjavaslat több rendelkezése sérti közjogunkat s már maga azon körülmény, hogy a törvényjavaslat jelen alakjában a parlament előtt fekszik, egyenes negációja alkotmányosságunknak és sajnos, de megdönthetetlen bizonyítéka annak, hogy nálunk a szó igazi értelmében vett parlamentarizmus nem létezik.

Ezeket én itt most ismétlem nem kívánom. Csupán azért, hogy következtetéseimet hozzá fűzhessem említem meg itt, hogy az a véderőjavaslat a közös hadsereg részére 24,111, a honvédség részére 12,500 fővel, összesen 36,611 fővel több ujoncot követel az eddiginél, s hozzávetőleges becslés szerint: évi 150 millióval több költséget kell a hadseregére ráfordítunk.

Ez a törvényjavaslat, melynek törvényerőre jutását a házzsabályrendeletkezési értelmében a kisebbség jogainak megvédésére rendelt eszközökkel megakadályozni akarjuk.

És ezért árasztják el a mi partunkat a rágalmak, ráfogások és gyanúsítások egész áradatával.

Ugy állunk, mint a tengerből kiemelkedő szirt, mely állandóan és folytonosan ki van téve a felkorbácsolt hullámok szilaj ostromának. Majd a törvényhatóságok jobbra hivatott terméiből hallik felénk az elítélő szózat, majd a sajtó berkeiből lövöldöznek ránk a legképtelenebb gyanúsítások mérgezett nyilalaival.

Ezért jövünk önök elé, hogy mint hivatott bíránk előtt, számot adjunk safarzkodásunkról, feltárjuk teljes őszinteséggel cselekedeteink indító rugóit és kérjük ki ítéletet azoknak a vasárnapi politikusoknak, kik a politikában nem keresnek érvényesülést vagy vagyoni előnyöket, s nem is a kiváltságosok elzárt külön termében tanácskoznak, hanem csak nemes és becsületos ösztöneiket s csak hazafiságuk és lelkiismeretük parancs-szavát követve, alkalmilag rendezett népgyűléseiken megnyilatkoznak s lelkesedésük melegével bátorságot öntenek a csüggedőkbe és kitarásra buzdítanak.

Hát tisztelt Polgártársaim, azt vetik szemünkre, hogy a véderőjavaslatok ellen folyó küzdelemben az obstrukció törvénytelen fegyveréhez nyultunk; ezáltal felforgatjuk a rendet, anárkiát teremtünk és lejáratjuk a parlament tekintélyét.

Az obstrukció — nézetem szerint — a kisebbség végső harci fegyvere, s ha egy, az országra veszélyes intézkedés ellen, egy indokolatlan és az ország részéről elviselhetetlen teher elhárítása céljából alkalmaztatik, a parlamenti ultima ráció szempontjából nem kifogásolható és nem kártható. Nem államellenes célokat szolgálunk mi ezzel a fegyverrel, nem politikai kalandokat hajhászunk s az állam érdekeit mérő önfelajárástól kockára nem tesszük. Hanem igenis egy végveszedelmet akarunk vele elhárítani s ezen eszköz igénybe vétele a végveszély tetőfokán jogosult és indokolt.

Nem tagadom, hogy ezen a fegyverek gyakori, feltűnő szükség nélkül való használata, káros meggrázkódtatásokkal járna, mert olyanok ezek, mint a robbantó szerek, ártalmasság és veszedelmesek is, s csak nagy elővigyázattal lehet velük élni, de ha az előhaladásunk utjában álló sziklát kell elhárítani; ha a föld mélyében rejlő drága és becses kincseket kell hozzáférhetővé tenni; ha elrejtett, eldugott erőket kell a civilizáció és emberi előhaladás szolgálatába kényszeríteni, akkor ezek a szerek jótékonyak, üdvösök és nélkülözhetetlenek.

A kérdés tehát csak az lehet, ha vajjon a törvényjavaslat rejte magában végveszélyt az államra nézve?

Azt mondják azok, akik a törvényjavaslatot védelmezik, hogy saját biztonságunk céljából, hogy védelmezhesük anyagi és szellemi kincseinket, okvetlenül szükséges véderőink fejlesztése. Azt is mondják, hogy más államok polgárai véderőiket még nagyobb értékben növelik s a miénknél nagyobb áldozatokat is hoznak.

Ez mind igaz, tisztelt polgártársak, de az is igaz, hogy más államok a költségeket saját hadseregük javára szavazzák meg.

Más államokban a hadsereg a nemzeti erő kifejezője, a népek büszkesége, nemcsak biztonságuknak, hanem jogaiknak, szabadságaiknak is legfőbb védelmezője.

Mi is ohajtottuk, hogy a hadseregbe bevonuljon a nemzeti szellem; ohajtottuk és ohajtjuk, hogy intézményeiben ferkőzzenek közelebb a nemzet szívéhez és érzelmeihez, de midőn ez iránt elrebbent ajkunkról a halk és szerény ohajtás, mennydörgésszerű zajjal csapott közhöz a chlopyi hadparancsból kihangzó szöveg...

Erre támadt föl a nemzet, s megindult egy tízéves himnusz, keservek, gyötrő remények és keserű kiabrándulásoktól kísért szörnyű küzdelem s ime most vállalkozik rá egy kormány, hogy ezt a küzdelemet a legszörnyűbb és a legcsufosabb kudarcba belefolytja.

Nem tartották szükségesnek, hogy az óriási erőfeszítés ellenében, melyet a nemzetől kívánunk, egy szemernyit is engedjenek, minden nemzeti jog érvényesülését negáló álláspontjukból.

Igen, minden állam növeli a maga haderejét, a technika újabb vívmányaival szereli fel azt, de nem szabad feledni, hogy az értelmesség, gyakorlatosság, hazaszeretet hősiesség, egy szóval az erkölcsi erők vannak olyan erős tényezői a győzelemnek, mint a nagy tömegek és elsőrangú felszerelés. Tessék súlyt vetni ezekre az erőkre is. Tessék megtelteni annak a katonának a lelkét azzal a tudattal, hogy a mikor háboruba megy, piros vére hullásával hazáját, szabadságát, polgári jogait, szeretteit, vagyonát védelmezi. Tessék lehetővé tenni, hogy a mikor elröppen a végső sohaj a haldokló ajkairól, akkor ne a sarga-fekete zászlón homályosuljanak el szemei, hanem ragyogjanak fel a mi nemzeti jelvényeinken, becsületünk külső kifejezőjén, s magasztosuljon fel benne a tudat, hogy érdemelt volt küzdeni, mert a magyar zászló fog ráomlani porló tetemeire.

(Vége köv.)

Vármegyei közgyűlés.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága e hó 17-én tartotta meg őszi rendes közgyűlését, melyen a távollévő főispán helyett az alispán elnökölt.

A vármegyei költségvetésekkel kapcsolatosan elhatározták a tisztviselői nyugdíjalap hiányának két, illetve öt százalékos és a megyeház építésére szolgáló 3 százalékos pótdó folytatatólagos kirovására is megadták a felhatalmazást.

Tudomásul vették a földmivelésügyi miniszter leirátát, melyben a kopár területek javítására államsegélyt engedélyezett. Ugyiszintén a fenýéd—zetelaka—gyergyótekerőpataki tvh. lözút vármegyénkben levő szakaszának állami kezelésbe való átvételét is szívesen fogadták.

Az alispáni jelentéssel kapcsolatosan Dr Elekes Dénes székelykeresztúri ügyvéd igen helyes és talpraesett interpellációt intézett az alispánhoz a székelykeresztúri főszolgabíró eljárásaira és viselkedésére vonatkozólag. Ezzel lapunk más helyén foglalkozunk.

Elhatározták, hogy a vármegye főszolgabírói székhelyein járási székházat építenek, ha erre megfelelő államsegélyt kaphatnak.

A héjjasfalva—székelyudvarhely—csikszeredai és a küküllőszeg—parajd—gyergyószentmiklósi vasút kiépítetlen szakaszainak sürgős letesítést kérelmezni fogják. A vármegyei hivatalos lap előfizetési árát a községek terhére 6 K-ról 12 K-ra emelték fel 1911. január 1 től kezdődőleg.

A városi mérnökvalasztás ellen beadott felebbezést tárgytalannak tekintették, miután közben felségfolyamodvány rendben az oklevél ügye elintézését nyert. Ez volt Gyertyánffy Gábor utolsó felebbezése a város közérdekű ügyében.

A város képviselőtestületének a tisztviselők pótdómentessége ügyében hozott határozatot jóváhagyó tudomásul vették s így a tisztviselő képviselők ezentul vígan szavazhatják meg a pótdót, mert ők úgy sem fizetik.

Gáffy Endre volt városi főjegyző felebbezéseit elutasították. Lakatos Tivadar városi gazdatanácsos és lársainak az államsegély felhasználására vonatkozó felebbezésében pedig a határozatot felfüggesztették addig, amíg a város letelekzása hivatalos megállapítást nyer. Fekete Dénes építőmester felebbezésének helyet adtak és a várost a követelés kifizetésére utasították.

Betfalva község és az ottani hitelszövetkezet által építendő Népház telkének átadását jóváhagyták.

Somogyvármegye átiratával kapcsolatosan Apponyi Albert grófnak amerikai útja alkalmából üdvözlő iratot küldenek.

Budapest székesfőváros közönségének átiratát, melyben a sajtó szabadságának újabb törvényes rendelkezéssel való hatályosabb biztosítását kívánja, egyszerűen tudomásul vették. Hogyne! Hiszen nálunk — úgy látszik — az ellenzéki sajtó kerekbe törését is kevésnek tartanak a meglevő szabadság mellett azok, kik még halvány sejtélemmel sem bírnak a szabad sajtó áldásos működéséről. Büszke lehet Haller gróf az ő mungóira. Ezek képesek még a napvilágot is elzárni a néptől, csak hogy nekik jó dolguk legyen. Nem szabadság, felvilágosodás, hanem sötét abszolutizmus kell a mungóknak. Ha szíjját hasítana hátukról az osztrák, talán akkor is kezet csókolnának, akkor is térdet-fejet hajtának neki. Mikor látsz székely nép? Mikor tudod férfias bátorsággal, kiforrott belátással megválogatni vármegyei képviselőidet, akik hazafias lelkesedéssel fogják intézni ügyeidet!...

A Magyarországi Hirlapírók Nyugdíjintézetének kérése alapján gyűjtést indítanak.

Több más tárgy elintézése után a közgyűlés véget ért.

Alispán és főszolgabíró.

— Interpelláció a megyegyűlésen. —

Dr Elekes Dénes székelykeresztúri ügyvéd, tvh. bizottsági tag, a keddi közgyűlésen érdekes interpellációt terjesztett elő, mely széles körben nagy feltűnést keltett.

Az interpelláció tárgyát hatféle ügy képezte, a melyből öt a székelykeresztúri főszolgabíró és egy magát az alispánt illette.

Az első pontban szóvá tette, hogy Pálffy Jenő főszolgabíró Siménfalvára apa-állat vizsgálata céljából határnapot tűzött ki és arra öt község előjáróságát az apa-állatokkal együtt megidézte s azok ott egész napon át várták a főurat, de hiába várták, mert sem ő nem érkezett, sem pedig takarodóra jelt nem adott. Szegény emberek azt hitték a várakozás végén, hogy a főbíró urat a lapos guta érte s a vén asszonyok már előre könnyeztek a borzasztó veszteség miatt...

2. Erkek községben az eset ismétlődött azzal a különbséggel, hogy ott később az országos vásár napján tartotta meg a vizsgálatot, mikor is mint vásárbírónak amugyis hivatalból kötelessége volt kiszállani — még pedig napidíj nélkül, de azért a pénzmagot nagyon kedvelő főbíró ur a napidíjat hűségesen, azonban jogtalanul felvette.

3. Dr Elekes Dénes Székelykeresztúron telefon-előfizető. Ezt tudta a tulbuzgó főbíró uraság. Azonban azt is tudja, hogy Dr Elekes a saját lábán járni tudó ellenzéki ember. De hát a főbíró ur nem azért okos fiu, hogy az ilyesmit ő, kinek Haller főispán a protektora, a volt darabont főispán a nagybácsikája, az alispán unokatestvére, sőt még a vármegyei tiszti főügyész, a vadász-szenvédegy alapos lovagja is ilyenformán rokona, respektálja. Elég az, hogy Dr Elekes mungó-indexen van és vele is érezettni kellett a főszolgabírói fene nagy hatalmat. Más módja nem lévén, elrendelte a székelykeresztúri telefon-állomás kezeléségének, hogy az ellenzéki Dr Elekes ügyvédet ne kapcsolják. Elekes szóval fizesse a telefonját, de ne használhassa. (Ilyen erőszakra talán még Haller főispán ur sem emlékszik. Pedig ő már sokat vegig csinált!)

Negyedik pontként félemlítette a főbíró ur sajtó ellenes gerjedelmét, a „Székely-Udvarhely”-ből országosan ismeretes „Rendkívül bizalmas” rendeletét.

5. Végül ismertette a főbíró ur „szelid nyomásai”-nak módszerét, mellyel pl. Székelyvécse képviselőtestületét „kupaktanács”-nak nevezte csak azért, hogy községük kárára nem akarták azt a bikát megvásárolni, a melyiket a főszolgabíró ur — ő tudja miért? — oiy melegen ajánlott.

A 6. pont aztán az alispán urnak szólt az újszékelyi matomgát káros volta és leszállításának 5—6 éve vajudó ügyében.

Ezek voltak az interpelláció tárgyai nagyobb vonásokban. Mindenki egy higgadt, okos és tisztes választ várt a vármegye alispánjától. S mi történt? Az alispán melettegte a főszolgabíró és azonosította magát eljárásaival. Sőt a megye ügyrendtartási szabályainak 11. §-a ellenére — „személyes kérdés” címén — szót adott unoka-öccsének a főszolgabírónak, aki aztán tényleg személyeskedett is.

Dr Elekes Dénes interpellációjában egyetlen személyes élő pont sincs. Ha azokra bármelyik főszolgabíró okot adott volna, vagy adna, szóvá kellene tenni a parancsoló közérdekében.

Az alispánnak pedig, mint a vármegye első választott tisztviselőjének kötelessége a szóvá tett ügyeket megvizsgálni és — minden rokonsági tekintet nélkül — a hibákat a törvényes szabályok szerint elenyésztetni.

Ennyit kívántunk ezuttal az ügyről mondani. Alkalm-adtán esetleg még visszatérünk e kérdés bővebb tárgyalására.

HÍREK.

Bihetetlen hírek.

Mondják, hogy kitűnő barátunk és jóakaró kollégánk mungó-korsója a nagy hazafiság- és nemzeti ellenállásban nem törhetett el;

mondják, hogy a leg azafiasabb közérdeket is egy fufangos tyukprókátor magánérdekeire átformálni nem tudja;

mondják, hogy a tó-utca környékén korai kárörvendő bukfenoezés a héten nem történt;

mondják, hogy henteseink egyrésze az árakat leszállította és a porciókat felemelte;

mondják, hogy a községek nagyrésztben a közigazgatás rothadását észlelni nem lehet;

mondják, hogy a kis tolvajok szabadon járnak és a nagyokat megcsipik;

mondják, hogy a községi számadások helyszíni vizsgálatait a helyi viszonyokat ismerő képviselői tagok jelenlétében eszközölik.

E hírek *valódiságáért* felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— **Magyar Köztársaság** címmel igen élénk és változatos tartalmú politikai folyóirat első száma jelent meg Hódmezővásárhelyt október 14-én Dr Nagy György ügyvéd, volt székely orsz. képviselő szerkesztésében. Az első cikket maga a vezér írja: Kossuth Lajos országa cím alatt. Ezután Dr Kalmár Antal: Népuralom és álamforma, Szaboleska Mihály: A királyokért (vers), Szilágyi Károly: Több szabadságot! Szappanos István, a 94-ik éves öreg kuruc: Nilt levél, Kovács József: Köztársasági törekvések, Dr Wagner Károly: A magyar emigrációból, Vetrő Lajos Endre: Magyarok Istene, Kacsóh Lajos: Legyen szekularizáció, Kovács László: Történelmi hazugságok című dolgozatait közli a vérpiros táblájú, 40 oldalas füzet, melynek ára 1 K. A havonként megjelenő folyóirat félévi 5 K és egész évi 10 K előfizetési díj mellett megrendelhető a „Magyar Köztársaság” szerkesztősége és kiadóhivatala Hódmezővásárhely, Szentesi-utca 24. sz. a. címen.

— **Az időjárás** hirtelen hűvösre fordult. Hétfőre virradó éjjel és azután is minden éjszaka fagy volt.

— **Táncmulatság.** A székelyudvarhelyi csizmadia ipartársulat e hó 21-én (szombaton) zártkörű kosaras táncmulatságot rendez az árubolt helyiségében temetkezési segélyalapja javára. A mulatság este 8 órakor kezdődik.

— **Mona Liza — magyar színpadon.** Amikor Leonardó da Vinci világírú „Mona Liza”-ja a párisi Louvre-ból érthetetlen módon eltűnt, azonnal akadtak élelmes párisi írók, akik Mona Liza alakját színpadra vitték. Deréki Antal, az ismert magyar színműíró, a „Székely-Udvarhely” volt szerkesztője most arra vállalkozott, hogy Dmitry Mereszkóvszky hírneves orosz írónak „Leonardó da Vinci” című regénye nyomán, komoly keretben színpadra viszi „Mona Liza” poétikus szerelmének történetét, amely a renaissance-kornak, a XV. század elejének egyik legérdekesebb eseménye volt és anyagul szolgál a színpadi feldolgozásra. Deréki munkája már a befejezéshez közeledik és a szerző most folytat tárgyalásokat egy fővárosi színházzal a darab bemutatása iránt. Érdekes, hogy a darabot eddig öt elsőrendű vidéki színigazgató szerzte meg előadásra. Aki ismeri Deréki Antalfiak eddigi kiváló alkotásait, a régi magyar írók becsületes irányát követő gondolatvilágát, az csak örömmel üdvözölheti legújabb színpadi termékét, mely a mindenáron módernkedő léhaságok, erkölcsgyilkoló semmisségek kaoszában, bizonyára jóleső élvezetet fog nyújtani az idegbeteggé tett közönségnek.

— **Nincs favágó.** Székelyudvarhely városban nincs favágó. Furesán hangzik ez a kijelentés, de igaz. Egy néhány öreg ember akad ugyan nagy inistálomra. Ezt azonban megfizetni képtelenség. Tíz koronákat követelnek egy öl favágásáért s csak ámügy foghegyről tárgyalnak a közönséggel. Most már a nyári munkánk vége van. Ezután otthon csak fogyaszt, de nem keres a nép fia. A szövetkezetek és gazdakörök általában a népvezetők utasíthatnák az ilyeneket, hogy a városban favágással, kertással és egyéb dologgal is szépen kereshetnek.

— **Az ujságírás első martirja.** Paolo Picca, az olasz művelődéstörténeti akták farradhatatlan kutatója érdekes tanulmányt írt az egyházi állam hírlapirodalmának vertanúiról. Hiteles okmányokkal mutatja ki Picca, hogy a pápai államban nagyon sok írót vetettek fogságba, akasztottak föl, vagy fejezték le bátor hadgu irataik, vagy kellemetlenné vált kritikájuk miatt. A tulságosan erőlyes eljárás némi méntségül szolgál az, hogy az akkori hírlapírók sokkal rosszabbak voltak, mint a maiak és sokkal csipősebb volt a nyelvük, mint a mai ujságíróknak. Picca tanulmányai szerint a hírlapírás első martirja a Beneventből származó Niccolo Franco római költő s ujságíró volt. A mai kormány és csatlósai sem szánnak akasztófára juttatni az ellenzéki ujságírókat, amiut ez Niccolo Francoval történt az inkvizíció korában. De hát a polgárokból alakuló esküdtek ilyen barbár ítélezést a mai korban nem csinálnak. Az ő lelkiismeretükkel nem fér össze, hogy a haza védelmében önzellenül küzdőket osztrák szóra elítéljék. Az esküdt polgárok a hazafiságot igazi értéke szerint becsülik és így a sajtó egyetlen méntsvára az esküdt-széki intézménynél van mai napság. Ha ez sem volna, ~~guzsba~~ köthözhetnék a bátor szavu ujságírókat — s könnyen életükkel lakolnának becsületes hazifiságukért. Mert bizony sokszor kísért hazánkban még az osztrák Bezirkerség szolgálalkú kegyetlensége és a hatalom kedvéért mindenre kész elvakultsága...

— **Köszönetnyilvánítás.** Mindazoknak, akik feledhetlen jó leányom, Iluska elhunytá alvalmával mérhetetlen fájdalmat jóleső részvétükkel enyhítették s kedves halottam ravatalát virágokkal elhalmozták, ezuton mondok hálás köszönetet. Székelyudvarhelyt 1911. október havában. Kiváló tisztelettel: özv. Lendvay Sándorné.

— **Új postaügynökség.** A Udvarhelyvarmegyében Felsőrákos községben az ujonnan berendezett, ideiglenesen beszüntetett postai ügynökség működését 1911. évi október hó 16-án megkezdte. Az ügynökséget Vári Elek unit. tanító kezeli. E postai ügynökség kezbesítő köre Felsőrákos községre terjed ki. A postai ügynökség ellenőrzés és leszámlálás tekintetében a baróti posta- és távirtda hivatalhoz van beosztva és összeköttetését a Barót és Felsőrákos közt közlekedő gyalogkúldőnc postajárat utján nyerni. A postai ügynökség bárhova szóló levelpostai küldemény és postai utalványok, továbbá csak a belföldre, Ausztriába, Boszniába, Hercegovinába vagy Németországba szóló pénz- és csomagküldemények felvételével és továbbításával, nemkülönben postatakarékpénztári betét és csekk be és visszafizetések közvetítésével, ugyszintén mindennemű postai küldemény kézbesítésével foglalkozik. A fentebb elő nem sorolt országokba szóló pénzesleveleket és csomagokat az ügynökség nem vehet fel, de azokat a feladó veszélyére elfogadhatja és beküldheti a baróti posta- és távirtda hivatalához.

Szerkesztői üzenetek.

Ellenzéki polgár. H. Megfigyelése helyes. A korai kárörvendő vigyorgásból tényleg megállapítható a forrás, melyből a muszkapárti lapok célzatos félrevezetése történt. Hiszen a tulajdonképeni bűnösök azok, akik — folytonos tiltakozásunk ellenére, tudva valótlannul — „vörös lámpa”-t emlegetnek. Bűnös céljaiknak megfelelőleg pedig pellengérré állítottak egy nőt, aki — közleményünk megjelenésekor — a vármegyeházában már nem is lakott. Mi tehát egy sajnálatos jogi tévedés miatt kaptuk az oly súlyos megtorlást, melyet újrafelvétel rendén — reméljük — reparálni fog a pártoktól független és egyedül a törvény igazságos rendelkezéseit követő bíróság.

Közönség köréből*

Panasz.

Városunknak van egy zuga, illetőleg egy utcája, a Rózsa-utca. Talán nem is igen tudnak erről az utcáról mások, csak a benne lakók. Azok pedig szomorúan látják, hogy bár utcájuk még a térkép szerint is a városhoz tartozónak van jelezve, valóságban másképp néz ki a dolog. Az utca külseje nagyon el van hanyagolva. Kövezete Isten tudja mikor rakatott le. Azóta kikopott, a támadt gödrök, kövezet felbomlások sűrűn tarkítják. A járókelőknek nem kis gondot ad, hogy lábsikkanástól, orrabukástól s hasonló kedves meglepetésektől magukat megóvthassák.

De ha leszall az est, már a helyzet változik. Az utcán villanylámpák világítanak. Egyik lámpa az utca végén, a kettős-kut közelében, a másik a közepén, a Varga-patak partján szegyenkezik a két lámpa közötti hosszú- és görbe soru utcában nem találja meg az ember saját lakását. Az a két lámpa, mely ezen utcarész közepét világítaná, már este 10 óra előtt ki van kapcsolva. Egyszóval, pokoli sötétség uralkodik az utcában. Ezt az állapotot használják ki a fenevadak, melyek télen át nem egyszer szemlét tartanak a mezőhöz közeleső utcában, mintha csak az ott soha nem látható rendőrség dolgát akarnák megkönnyíteni.

Aztán ha a tél is beállt, járn csak szeges bottal vagy négykézláb lehet az utcahoz. A szentimrei kettős-kut s a naponként felolvadó hó vize glecsert fejleszt az Iskola-utca végében, mely a Rózsa-utca torkollik. Az Iskola-utcaiban a Vargapatak ékeskedik 2 méteres meredek partjával, melynek korlátja nincs. A jó közutak szelét a városokon kívül, sőt az erdők között is szükséges helyen korlát szegélyezi, csak itt kénytelenek az esős időben a sárt és vizet kerülő járókelők — korlát hiánya miatt — a patakba bukni.

Ebben az utcában a kövezet ismeretlen, bár itt közlekedik a Szentjános-, Szentimre- és Rózsa-utca lakóinak 80 százaléka és az iskolákba járó összes apró és nagyobb gyermekek.

Hát ez igazán sajnálatra méltó állapot. Egy szegényes kis községben nem, de Székelyudvarhelyen gyönyörködhetik ilyesmikben az, aki erre kíváncsi. Hát nem lehet és nem szükséges ezeken az állapotokon segíteni!? Vajjon mit gondol a nemes városi tanács, merre létezik ez az utca? A városhoz tartozik-e? Polgáraitól az adót és közmunkát nem épp úgy behajtatja-e, mint akár a pompás kövezetű és pazarvilágítású Kossuth-utca lakóitól?! Hiszen nemcsak a nyiltabb utcák kényelmét, de a mellék utcák cel- és szükségyszerűségét is talán kötelességének ismerhetné a városi tanács, hogy istápolja. Vagy tán azért nem tett ezideig még semmit e dolgokban a tanács, sőt még választ sem adott az e tárgyban az utcai lakók aláírásával ellátott s még folyó évi március havában hozzá benyújtott kérésre, mert maga elkerülheti ezen kellemetlenségekkel bővelkedő zugot?

Mindegy! Nemcsak a maguk kényelmét, hanem a város közönségének szükségletét is kötelességük szem előtt tartani s a bajokban azelőtt segíteni, mielőtt az súlyos áldozatokat még nem követelt. Nagyon kívánatos, hogy a fagyos tél küszöbén már végre szétnezzon a tanács az Iskola- és Rózsa-utcaiban s akkor bizton meg fog győződni a panaszos hangok jogosultsága felől. Még kívánatosabb azonban, hogy az adózó polgárság ezen utcákban lakó része is közbiztonságát jó állapotban láthassa.

* E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére. Szerk

Eladó ház. Székelyudvarhely helyt Báthori-utca 2. sz. alatt 5 szobás ház szabad kézből eladó. Bővebb felvilágosítás nyerhető ugyanott.

8888 - 1911 tkvi.

Hirdetmény.

Székelypálfaiva közseg telekkönyve tagosítás és aranyosítás következtében átalakított és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nevezve, amelyekre az 1886: XXIX. az 1889 XXXVIII és az 1891: XVI t. c. cikkek s tényleges birtokos tulajdonjogának befejezését rendelik az 1892: évi XXIX t. cikkében szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helye-bikapcsolatosan fogantatott.

Ezaz a felhívással teretük közzé:

1. hogy mindazok akik az 1886: XXIX t. c. 15 és 17 § ai alapján ideértve a §-oknak az 1889: XXXVII: t. c. 5 és 6 § aiban és az 1891: XVI t. c. 15 § a) pontján foglalt ki-egészítéseit is — valamint az 1889 XXXVIII t. c. 7 §-a és az 1891: XVI t. c. 15 § b) pontja alapján történt törleses ervenytelensége ki-mutatathatják e vegből törleses keresé-töket hat hónap alatt vagyis 1912 évi április hó 25 napjáig bezárólag a telekkönyvi hatóságához nyújtják be, mert az ezen meg nem bossza-bítható záros határidő eltelte után adított törleses kereset annak a har-madik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátra-nyara nem szolgálhat;

2. hogy mindazok akik az 1886 XXIX. t. c. 16 és 18 §-ainak esetei-ben ideértve az alábbi §-nak az 1889: XXXVIII t. c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tény-leges birtokos tulajdonjogának be-jegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, irasbeli ellentmonda-sukat hat hónap alatt vagyis 1912 évi április hó 25 napjáig bezáró-lag a telekkönyvi hatóságához nyujt-sák be, met ezen meg nem hosszab-bítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többbe figyelembe vetetni nem fog,

3. hogy mindazok akik a telek-könyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által nem különböz-azok, akik az 1 és 2 pontban kö-rülírt eseteken kívül az 1892: XXIX t. c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogokat bármily irányban sértve vélik — ideértve azokat is, akik a tulajdon-jog arányának az 1889 XXXVIII t. c. 16 § a alapján történt bejegy-zését sérelmesnek találják — e te-kintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatóság-hoz hat hónap alatt vagyis 1912 évi április hó 25 napjáig bezárólag nyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elte te után az átalakítaskor közbejött ev-es bevezetésből származó bármi-nemű igényeket jó hiszemű 3 ik szem-irányában többbe nem ervenyeshetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes útján és csak idő-közben nyilvánkönyvi jogokat szer-zett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek akik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy amennyibe azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak az eredetiek a telekkönyvi ható-ságnál átvehetik

Kelt Székelyudvarhely 1911. évi október hó 10 napján a kir. tör-vényszék mint tkvi hatóság.
GYARMATHY FERENC s. k. tör-vényszéki bíró.

DÓSA, kir. tkvvezető.

1848 eredeti francia angol, és amerikai toalett-modell közül a BU-DAPESTI BAZAR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatvány szá-mot küld a „BUDAPESTI BAZAR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Nagy feladat mai napság

lánycokat jól nevelni. Pedig az emberiség boldogsága nagyrészen ettől függ. Ezt a nehéz munkát rendkívül megkönnyebbiti **Dollnay Gyula** főszerkesztő „**Lányok Lapja**” mely havonként kétszer 1-én és 15-én igen sok képpel és oly kiválóan hasznos, szóra-koztatva oktató s háziasan nevelő gazdag tartalommal jelenik meg, hogy azt bárki a legnyugodtabb lelkismerettel adhatja leány-gyermekei kezébe. Az előfizetési ára csak két korona negyedévenként. Mutatvány szá-mot a „Székely-Udvarhely” re való hivatko-zással ingyen küld a „Lányok Lapja” ki-adóhivatala Budapest, VIII. Mária-ut 2

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a Réthy-téle pemetefü cukorkánál!
Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félet kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van. Az eredetinek minden egyes darab-káján rajta van a „Réthy” név.
1 doboz ára 60 fil. Mindonüt kapható.
Csak **RÉTHY-félet** fogad-janak el!

Kitünő és elismert = jó minőségű =

BOROK

és páliaka-télek jutányos árért és elő-nyös fizetési feltételek :: mellett kaphatók ::

Hirschmann Albertnél.

Aradon, Hal-tér 6. sz.
= Ugyanott =
utazó és ügynökök
magas díjazással azon-
:: nál felvétetnek ::

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESEN** tehát a „Székely Udvarhely”-ben.

80 hold tagosított birtok el-adó és 53 hold bér-be adandó. Bővebb felvilágosítás nyujt Orbók Lajos Medgyes.

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcellán és **Régiségeket** megbiza-tásból azonnal megvásárol, esetleg értékel vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken mint vevő résztvesz. Arany, briliáns éksze-reket, ezüst tárgyakat (tört állapotban is) bár-milyen összegre vásárol

Dietrich Gyula ötvös-mester. **Kolozsvárt.**

Levélbeni megkeresésre azonnal vá-laszol.
Sürgőnycim: **Dietrich** ékszerész **Kolozsvár.**

Zongora-, ének-, zene-elméleti és gyakorlati órákat

fiúk- és leányok részére igen mér-seket aron elvállal, ugyszintén min-denemű női kézimunkát, **hímzés, olaj- és üvegfestést** művészi kivitel-ben teljesít özv. **Mihálovits Béláné** tanárné Székelyudvarhelyt, Petőfi-u. 31. szám.

Síremlékek és lépcsőkövek Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 52-ik szám alatt

Imreh Márton kőfaragómester üzletében kap-hatók a legjutányosabban. Elvállal egyéb építészeti való mun-t is. Erősségért és tartósságért jótállást vállal.

Uzell Frigyes és Fiai

bortermelők és bormagykereskedők **Medgyes.**
Legjobb beszerzési forrás ter-mészetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palac-kokban. Kitünő sajattermés és vörös borok.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógy-nód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle nimő és vörheny, orbanc, bujakór, sza-márhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és belgyulladás, vese-máj-, lép-, hólyag bajok, skrófula köszvény, csusz, nyavalya-törés, aranyer, guaités, nehéz sebesülések, verszegénység, vízkórság, szárazbetegség (tuberku'ózis), torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. el-len. Irta: **DERZSI JÓZSEF.** Az E. M. K. E. — tekintélyes orvosok ajánla-tára — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára .. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvar-helyt és valamennyi könyvkereskedésben.

Sz. 4655—1911 polg. **Hirdetmény.**

Az Ujszekely és vidék tejszövet-kezet felszámolásban cég felszámoló bizottsága közhírré teszi, hogy a sző-vetkezet 1911. évi augusztus hó 6 napján tartott közgyűlésén a felosz-lást elhatározta.

A szövetkezet felszámoló bizott-sága felhívja tehát a szövetkezet hitelezőit, hogy a kereskedelmi tör-vény 249 § 2-ik bekezdése értelmé-ben követeléseiket ezen hirdetmény közzétételétől számított hat hó alatt a szövetkezettel szemben érvénye-sítsék.

A királyi törvényszék, mint keres-keletmi bíróság Székelyudvarhely, 1911. évi szept-tember hó 17-én.

Mihály János s. k.
A kiadmány hiteleül.
Simó Béla kiadó.

Sz. 4574—1911. polg. **Hirdetmény.**

A petek es vidék tejszövetkezet felszámolásában cég felszámító bi-zottsága közhírré teszi, hogy a sző-vetkezet 1911 július hó 9 napján tartott közgyűlésén a felosztást el-határozta.

A szövetkezet felszámoló bizott-sága felhívja tehát a szövetkezet hitelezőit, hogy a kereskedelmi tör-vény 249 § 2-ik bekezdése értelmé-ben követeléseiket ezen hirdetmény közzétételétől számított hat hó alatt a szövetkezettel szemben érvénye-sítsék.

A királyi törvényszék, mint keres-keletmi bíróság. Székelyudvarhely, 1911. évi szept. hó 18-án.

Mihály János s. k.
kiadmány hiteleül:
Simó Béla kiadó.

FOGORVOS PERL

JÓZSEF Amerikan Dentist a na-pokban Székelyudvarhelyre jön.

BORI!

Fernengel Gyula székely-udvarhelyi bormagykeres-kezőné.

a legjobb minőségben, nagy válasz-tékban és legelőnyösebb árak mel-lett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szűreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.